

Al henvendelse til:
 Aktuel Naturvidenskab,
 Ny Munkegade 120, 8000 Aarhus C
 E: abo@aktuelnaturvidenskab.dk
 T: 87152094

Da fisken fik *Carstenicrinus* galt i halsen

Af Carsten R. Kjaer, Aktuel Naturvidenskab

For cirka 66 millioner år siden svømmede et dyr – formentlig en fisk – rundt i det hav, der dengang dækkede området omkring Stevns Klint på Sjælland. Måske åd den et eller andet, den ikke kunne tåle. I hvert fald brækkede den sig, og ganske heldigt for os videbegærlige mennesker, blev brækklassen bevaret, så den kunne dukke op igen i al dens pragt 66 millioner år senere. Det er fossilsamlere Peter Benniscke, der har fundet den fossile brækklat, der nu er blevet erklæret for danekræ og udstillet på Østsjællands Museum.

Da jeg så et billede af herligheden blev jeg ganske begejstret. For hvad var det dog, der i sin tid havde givet "fisken" brækfornemmelser? Er det ikke en vaskeægte *Carstenicrinus*?

Lad mig forklare: Tilbage i starten af 1990'erne skrev jeg geologispeciale om søliljer i de danske kridt- og kalk-aflejringer. Den mest interessante historie i den forbindelse handlede om netop den gruppe af små søliljer, man ser rester af på dette billede af brækklaten (mest tydeligt med nogle led fra stilken til venstre). Slægtsnavnet på denne type sølilje var dengang *Bourgueticrinus*, et navn etableret af den franske naturforsker Alcide d'Orbigny tilbage i 1840. Men nu er det sådan med biologisk systematik – som er videnskabens måde hierarkisk at inddele arter i grupper baseret på deres slægtskabsforhold – at den altid er til diskussion. Det kan nemlig være svært at kende fossile arter fra hinanden og vurdere deres indbyrdes slægtskab. Ikke mindst når fossilerne – ligesom søliljer – består af hundredvis af forskellige skeletdele, der næsten altid findes enkeltvis.

Da jeg skrev mit speciale, blev jeg klar over, at der var flere problemer med systematikken for disse søliljer. Nogle år senere blev jeg kontaktet af den franske palæontolog Michel Roux, der havde sat sig for at få styr på sagerne. Jeg sendte ham i den forbindelse noget af mit materiale. I 2019 vendte han tilbage og sagde,

at nu havde han publiceret en ny systematik for disse søliljer. Og i taknemmelighed for, at jeg havde hjulpet ham, havde han opkaldt en slægt af disse søliljer efter undertegnede, nemlig *Carstenicrinus*. Denne slægt omfatter netop de søliljer, som før blev kaldt *Bourgueticrinus*. Det syntes jeg selvfølgelig var vældig sjovt, men forventede ikke, at det ville blive alment kendt, da disse søliljer som regel er meget uanseelige fossiler.

Men så fandt førnævnte Peter Benniscke et usædvanligt velbevaret eksemplar ved Møns Klint, der også blev erklæret danekræ. Eksperterne måtte i den forbindelse have fat i den nyeste systematik for at bestemme fossilet, og de nåede frem til, at det var en *Carstenicrinus constrictus*. Og det er netop sådan en fætter, der nu igen er dukket op – denne gang i en fossil brækklat, som et eller andet væsen udspyede for 66 millioner år siden.

Foto: Sten Lennart Jakobsen.